

ศิลปะการยุทธ์หลักนิยมสงคราม รัสเซีย - ยุครุน 2022 RUSSIA IS TOO BIG TO BE RULED OUT

พันโท อรรถพร ประชาบุญกุล
ศิษย์เก่าวิทยาลัยเสนาธิการทหาร กองทัพรัสเซีย

“...การศึกษาภูมิรัฐศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญ เสมือนแผนที่ซึ่งเป็นเครื่องมือชิ้นแรกในการควบคุมการรบ ฉะนั้น นักการทหารจำเป็นต้องพิจารณาในทุกมิติและเข้าใจในความไม่สมบูรณ์แบบ มองสังคมโลก บนพื้นฐานของความจริง และอยู่ร่วมกันให้ได้ เพราะรัสเซียเชื่อว่าโลกไม่ได้มีขั้วเดียวกันอีกต่อไป และพวกเขาใหญ่เกินกว่าจะถูกตัดออก...”

ภาพที่ 1 พิธีสำเร็จการศึกษาของนายทหารหลักสูตรเสนาธิการร่วมรัสเซีย-จีน มหาวิทยาลัยเสนาธิการทหารรัสเซีย กรุงมอสโก โดย พันเอก วาเลรี เกรซิบอฟ (ประธานคณะเสนาธิการร่วม สหพันธรัฐรัสเซีย) เข้าร่วมแสดงความยินดี

แนวความคิดหลักนิยมของสงครามรัสเซีย-ยูเครน

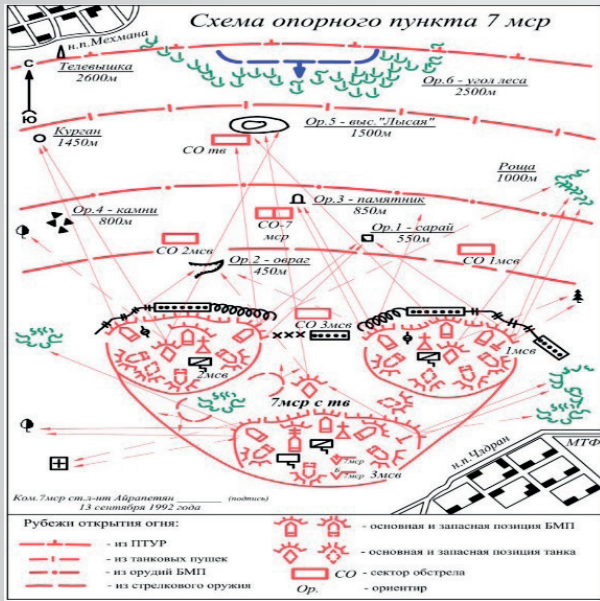
การปฏิบัติการทางทหารในภาวะสงครามนั้น มีการดำเนินการด้วยยุทธศาสตร์ ยุทธการ และกลยุทธ์ที่หลากหลายรูปแบบที่มีการผสมผสานกัน รูปแบบสงครามทั่วโลกในปัจจุบันนั้น มีความแตกต่างกันในหลายบทบาทหน้าที่ กลไกของสงครามจึงมีความซับซ้อน และยากที่คนทั่วไปจะเข้าใจ ผู้นำทั้งหลายในโลกต้องหันกลับมาศึกษากลไกทางทหารกันอย่างจริงจัง เพื่อเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

หากพูดถึงสถานการณ์ในรัสเซีย-ยูเครนขณะนี้ มีการพัฒนาผันแปรไปอย่างรวดเร็วด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุค Online ควบคู่กับการปฏิบัติการทางทหารในภาวะสงครามหลากหลายรูปแบบทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นศาสตร์และศิลป์ที่สอดประสานกัน และ

หากฝ่ายใดปฏิบัติการทางทหารที่มีความได้เปรียบ และได้จังหวะจะโคนกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมมีโอกาสนำชัยชนะมาสู่ฝ่ายตน ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ชัยชนะในสนามรบ หากแต่เป็นการปฏิบัติการทางทหารเพื่อชัยชนะระดับยุทธศาสตร์ที่ไม่มีกฎเกณฑ์

ภาพที่ 2 การฝึกการแสวงข้อดกมลใจ ข้าศึกสมมติในการฝึกภาคกองพัน ประจำปี 2566 (7 มี.ค. 66)

ภาพที่ 3 แผนภาพหลักนิยมในการตั้งรับของประเทศแคว้น จากคู่มือ Opposing Force Tactics

สงครามข่าวสาร (Information Warfare: IW)

จากสงครามรัสเซีย-ยูเครน นั้นต่างให้ยุทธการแบบสงครามข้อมูลข่าวสาร (IW) โดยใช้ผ่านสื่อ Social Media ที่มีเครื่องมือทันสมัยในทุกรูปแบบจนยากที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่หลั่งไหลสู่สาธารณะในประชาคมโลกได้เพียงไม่กี่วินาที ควบคู่กับการใช้กำลังกองทัพเข้าโจมตีโดยตรง พร้อมกับการช่วงชิงการทำลายล้างความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้าม พร้อมการปลุกปลอบขวัญและกำลังใจของฝ่ายตน โดยมีการออกข่าวลวงมากมาย

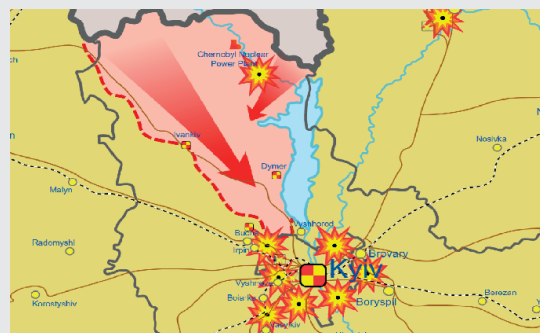

ภาพที่ 4 การฝึกการข่มขู่ด้วยขบวนการกระชอว้าศึกสมมติ โดยมีการโจมตีผ่านทวิต (Social Media) ในการฝึกภาคกองพัน ประจำปี 2566 (17 มี.ค. 66)

จะเห็นได้ว่าต่างฝ่ายต่างมีการพัฒนาอำนาจกำลังรบอย่างต่อเนื่อง และที่เห็นได้ชัดเจนคือเรื่องของการพัฒนาอาวุธยุทธโกรณ์ของรัสเซียที่ทันสมัย และทำลายล้างสูง แต่อีกมุมหนึ่งก็สำคัญไม่แพ้กันคือ อำนาจกำลังรบที่ไม่มีตัวตน ด้วยการทำสงครามข่าวสาร (Information Warfare: IW)

การยุทธ์เชิงรุกที่เคียฟ (Battle of Kyiv)

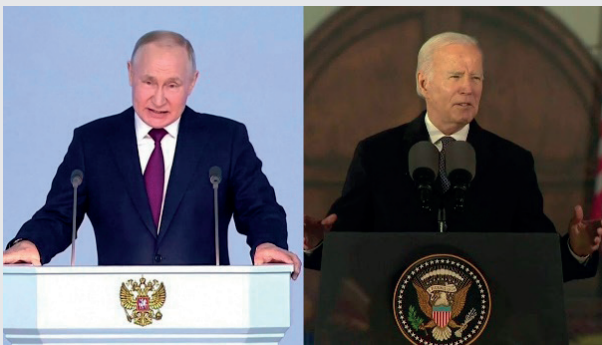
การยุทธ์เชิงรุกที่เคียฟ เป็นการยุทธ์เชิงรุกระหว่างการรุกรานยูเครนของรัสเซีย เพื่อเข้ายึดและครอบครองกรุงเคียฟ เมืองหลวงของประเทศยูเครน และแคว้นที่ล้อมรอบเมือง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการล้อมเชิงยุทธศาสตร์ การยุทธ์เชิงรุกครั้งนี้ไม่เพียงแต่การปฏิบัติเพียงแค่นั้น แต่มีการใช้รูปแบบที่ผสมผสาน ทั้งทางภาคพื้นและทางอากาศ ซึ่งกองทัพรัสเซียได้ใช้การปฏิบัติการพิเศษในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการยึดภูมิประเทศสำคัญอย่างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชียร์โนบีล การใช้กำลังทางอากาศเข้ายึดสนามบินอันตอเนอร์ เพื่อส่งผ่านเพิ่มเติมกำลังทางอากาศโดยการควบคุมน่านฟ้า ในขณะที่เดียวกันก็มีการโจมตีทางอากาศ และทางภาคพื้นด้วยเฮลิคอปเตอร์ และยานเกราะลำเลียงพล จากหลากหลายทิศทาง เพื่อสร้างความสับสน รวมถึงมีการปฏิบัติการนอกแบบด้วยการแทรกซึมเข้าพื้นที่เพื่อตัดขาดการส่งกำลังบำรุง และการติดต่อสื่อสารตัดขาดสภาพคล่องของฝ่ายตรงข้าม ตามระบบปฏิบัติการในสนามรบ ในทางกลับกันยูเครนก็ใช้การยุทธ์โต้ตอบ โดยอาศัยภูมิประเทศสำคัญในการตอบโต้ด้วยการตัดเส้นทางคมนาคม รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น จะสังเกตได้ว่าสงครามครั้งนี้ ไม่ใช่โจมตีด้วยอาวุธเพียงอย่างเดียว หากแต่มียุทธศาสตร์ที่ต่างฝ่ายต่างนำมาใช้ตอบโต้กัน และถือว่าเป็นภัยคุกคามที่คาดไม่ถึงและส่งผลกระทบต่อประชากรทั่วโลกที่จะต้องเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งมีการผสมผสานด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่กับการยุทธ์แบบดั้งเดิมที่ยังคงมีประสิทธิภาพต่อศึกในครั้งนี้

ภาพที่ 5 และ 6 การเคลื่อนกำลังทัพของประเศรัสเซียในประเทศยูเครน ใกล้เคียงนครเคียฟของประเศยูเครน

มาตรการเชิงโจมตีก่อน (Preemptive Strike)

การเชิงโจมตีก่อน เป็นกลยุทธ์วิธีการป้องกันตนเองของรัสเซียรูปแบบหนึ่ง ที่จะเลือกใช้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือชิงตอบโต้ต่อภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เมื่อมีชาติอื่นเข้ามารุกรานหรือละเมิดอำนาจอธิปไตยของตน รัสเซียนั้นก็มีความตั้งใจที่จะรักษาดินแดนและอำนาจอธิปไตยไว้ด้วยการป้องกันตนเอง “ฝ่ายไหนเริ่มเชิงโจมตีก่อน ฝ่ายนั้นย่อมได้เปรียบ” มาตรการเชิงโจมตีก่อนจึงถูกนำมาใช้ ทั้งนี้มาตรการนี้ก็อาจเป็นดาบสองคม เพื่อใช้ในการโจมตีอย่างไม่สมเหตุสมผล หรือยังไม่ถึงขั้นจำเป็นที่จะต้องใช้ เพียงแต่เพื่อต้องการจะลงมือก่อน และอาจจะส่งผลจะบานปลายไปสู่สงคราม นั้นไม่เพียงแต่ต่อสู้แต่นำมาซึ่งชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ภาพที่ 7 และ 8 ประธานาธิบดี วลาดิมีร์ ปูติน แห่งรัสเซีย อาจหันไปใช้มาตรการ “เชิงโจมตีก่อน” (preemptive military strikes) ซึ่งเป็นคอนเซ็ปต์ของสหรัฐฯ พร้อมเตือนว่ารัสเซีย “มีอาวุธ” ที่จะกำช่นนั้นได้

สงครามโดรน (Drone Warfare)

สงครามรัสเซีย-ยูเครนกลายเป็นการสร้างสมรรถนะ สำหรับนวัตกรรมทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ล่าสุดที่มีพลังทำลายสูงกว่าทุกสงครามที่ผ่านมา ที่เห็นได้ชัดคือปรากฏการณ์ Drone Warfare หรือ “สงครามโดรน” ได้เปิดตัวอย่างเต็มที่ เพราะทั้งสองฝ่ายล้วนส่ง “โดรนสงคราม” หรือ “โดรนกามิกาเซ่” มาปะทะกันอย่างดุเดือด

ปัจจุบันทั้ง 2 ฝ่าย เร่งการพัฒนา “กองกำลังโดรนทางบก และทางทะเล” เพื่อปกป้องน่านฟ้าและน่านน้ำของตนเอง นั้นหมายถึงการก่อตั้ง “กองทัพโดรน” ที่อาจจะรวมทั้งที่อยู่บนฟ้า และอยู่ใต้น้ำพร้อม ๆ กันไปด้วย สร้างกองกำลังแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากวิธีการสู้รบในอดีตสงครามโลกครั้งที่สอง ที่ผ่านมา และเป็นวิวัฒนาการของการใช้โดรนที่ก้าวไปไกลกว่าที่เคยเห็นในสมรภูมิตะวันออกกลาง, ซีเรีย หรืออัฟกานิสถาน ก่อนหน้านี้ด้วยซ้ำ

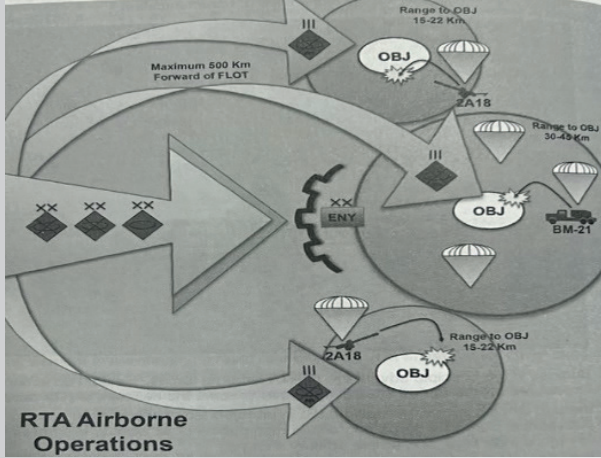
ภาพที่ 9 และ 10 การฝึกการซ้อมรบถึงขบวนยานเกราะของข้าศึกสมมติ โดยการปล่อยทุระเบิดจำลองเป็นวัตถุระเบิดแสวงเครื่อง ในการฝึกภาคทอพบัน ประจำปี 2566 (17 มิ.ค.66)

การปฏิบัติการทางอากาศ (Airborne Operation)

การใช้หน่วยปฏิบัติการพิเศษทางอากาศจากกรณีสงครามรัสเซีย-ยูเครน เป็นการปฏิบัติมุ่งเน้นความได้เปรียบ โดยการยึดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น หัวสะพาน ท่าเรือ หรือสนามบิน เพื่อชิงความได้เปรียบทางตำแหน่งของภูมิประเทศสำคัญ ขัดขวางการส่งกำลังบำรุง และการติดต่อสื่อสาร รวมถึงเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ สำหรับลักษณะเด่นนั้น เป็นการปฏิบัติด้วย

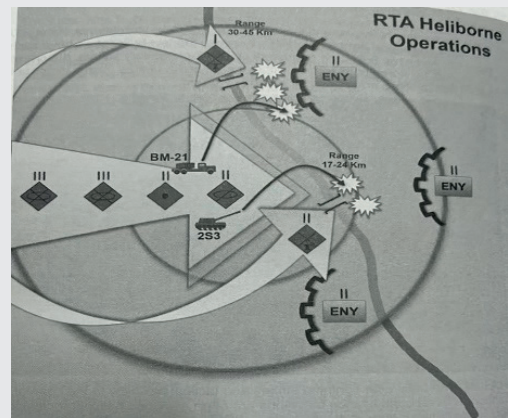
การจู่โจมรวดเร็ว และเด็ดขาด ซึ่งจะต้องกระทำโดยที่ฝ่ายตรงข้ามไม่ทันตั้งตัว เพื่อความได้เปรียบและสำเร็จในการกิจ

การปฏิบัติการพิเศษด้วยกำลังทางอากาศนั้น โดยปกติแล้วจะไม่ทำการปฏิบัติโดยใช้กำลังหน่วยเดียว จะมีหน่วยแนวหน้าซึ่งเป็นกำลังส่วนใหญ่ทำการเข้าปะทะก่อน เพื่อดึงหันเหความสนใจของฝ่ายตรงข้าม เพื่อส่งผ่านให้การปฏิบัติการพิเศษทางอากาศมีสภาพคล่อง ซึ่งการปฏิบัติเหล่านี้จะต้องมีการวางแผนที่รัดกุมและรอบคอบ รวมถึงมีการประสานสอดคล้องที่ดี

ภาพที่ 11 แผนภาพหลักนิยมประเทศแคว้นการปฏิบัติการพิเศษพลร่ม จากคู่มือ Opposing Force Tactics

การปฏิบัติการยุทธ์เคลื่อนที่ทางอากาศนั้น จะเป็นการปฏิบัติด้วยกองกำลังจู่โจม โดยใช้กำลังจากอำนาจการยิง และความคล่องตัวร่วมกับเฮลิคอปเตอร์ เป็นการปฏิบัติการยุทธ์ร่วมกับกำลัง และการบังคับบัญชาทางภาคพื้น และด้วยข้อจำกัดของการลำเลียงพล กำลังปฏิบัติการพิเศษจึงเป็นทหารราบเบา แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการพัฒนาทางด้านยุทธโศปกรณ์มากขึ้น รัสเซียได้พัฒนายานเกราะเบา เช่น BMD-1 เพื่อให้เหมาะกับการเคลื่อนย้ายลำเลียงทางอากาศด้วยเฮลิคอปเตอร์ ทำให้สงครามรัสเซีย-ยูเครนมีมิติการรบที่หลากหลายมากขึ้น

ภาพที่ 13 แผนภาพหลักนิยมประเทศแคว้นการยุทธ์ทางอากาศ จากคู่มือ Opposing Force Tactics

ภาพที่ 12 กองกำลังส่งทางอากาศรัสเซีย ทำการซ้อมรบร่วมกับเบลารุส (16 ก.พ. 66)

ภาพที่ 14 การฝึกการปฏิบัติการยุทธ์เคลื่อนที่ทางอากาศของนักศึกษาศึกสมมติ ในภาคกองพันประจำปี 2566

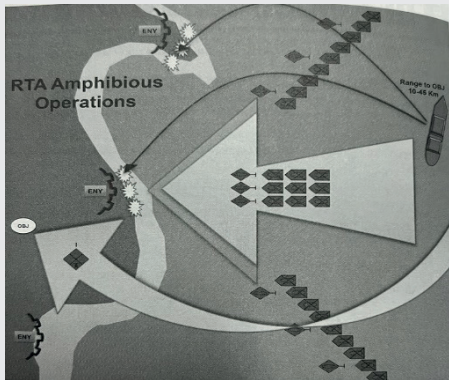
การปฏิบัติการยุทธ์ทางอากาศ (Heliborne Operation)

หากพูดถึงการปฏิบัติการทางลึกลับของสงครามคงหนีไม่พ้น การเคลื่อนย้ายกำลังทางอากาศ ซึ่งความคล่องตัวสูง และเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติด้วยความรวดเร็ว การนำกำลังเข้ายึดทำลายภูมิประเทศสำคัญ ด้วยการใช้เฮลิคอปเตอร์ จึงเป็นการปฏิบัติการพิเศษที่นำมาใช้กันอย่างมากในยุคสงครามในปัจจุบัน

การยุทธ์สะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious Operation)

ปัจจุบันหลากหลายประเทศ มีการพัฒนาอาวุธยุทธโศปกรณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การรบนั้นมีการปฏิบัติการได้หลากหลายมิติ ซึ่งการปฏิบัติการยุทธ์สะเทินน้ำสะเทินบก มีความสำคัญอย่างมากกับการสงครามในยุคปัจจุบัน เพราะไม่เพียงแต่การปฏิบัติทางน้ำได้แต่รวมถึงการปฏิบัติทางบกควบคู่ไปด้วย

การปฏิบัติการยุทธสะเทินน้ำสะเทินบก เป็นการปฏิบัติการพิเศษ โดยการเคลื่อนย้ายทางน้ำข้ามฟากด้วยยานรบ เข้าสู่พื้นที่ชายฝั่งของฝ่ายตรงข้าม โดยปกติจะปฏิบัติพร้อมกับการสนับสนุนด้วยการยิงจากกำลังทางอากาศ และการสนับสนุนจากปืนใหญ่ของกองเรือยุทธการ เพื่อสร้างสภาพคล่องให้กับ การปฏิบัติการพิเศษสะเทินน้ำสะเทินบก ซึ่งถือเป็นการสนธิกำลังร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันสงครามรัสเซีย-ยูเครนจะเห็นได้อย่างชัดเจน ในการที่รัสเซียนำกำลังขึ้นชายฝั่งของยูเครน เพื่อยึดครองความได้เปรียบ การส่งกำลังทางน้ำ และปิดกั้นการส่งกำลังทางน้ำของยูเครน จากการสนับสนุนยุทธโศปกรณ์จากนาโต้

ภาพที่ 15 แผนภาพหลักนิยมประเทศแคว้นยุทธสะเทินน้ำสะเทินบก จากคู่มือ Opposing Force Tactics

ภาพที่ 16 Sprut-SDM1 รถถังสะเทินน้ำสะเทินบก เทียบเท่ารถถังหลัก และติดตั้งปืนใหญ่ขนาด 125 มม.

ประเทศไทยกับการรับมือ

จะสังเกตได้ว่า แบบแผนของสงครามรูปแบบเก่ากำลังหมดไป เนื่องจากบริบทของการพัฒนาทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อลดความหนืดในสนามรบ ซึ่งถือเป็นความท้าทายของประเทศในการรับมือกับภัยคุกคามใหม่ทางด้านเทคโนโลยี ดังนั้น ไทยควรจะมีแผนในการเตรียมความพร้อมป้องกัน และรับมือกับสงครามรูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้น โดยการเตรียมกำลัง รวมถึงพัฒนาหลักนิยมให้สอดคล้อง และมุ่งเน้นที่การสนับสนุนและพัฒนาองค์ความรู้ สร้างความตื่นตัวถึงความร่วมมือจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งทุกฝ่ายควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการฝึกซ้อมร่วมกันเพื่อป้องกันสงครามที่ไม่มีกฎเกณฑ์ และใช้วิถีทางทหารในการสร้างความพร้อมเพื่อรับมือกับสงครามนอกแบบสมัยใหม่ ดังคำกล่าวที่ว่า **“Zero Sum Game. Winner Take All.”** (เป็นเกมที่ผู้ชนะจะได้รับทุกสิ่ง)

ภาพที่ 17 การเดินพาเหรดพณวันชาติรัสเซีย ของนักเรียนนายร้อยไทย และประเทศเพื่อนบ้านในคาบสมุทรอินโดจีน ณ มหานครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ประเทศรัสเซีย (12 มิ.ย. 65)

เอกสารอ้างอิง

1. General Dennis J. (2011). Oposing Force Tactics (No.7-100.2). Headquarters Department of the Army <https://www.us.army.mil/suite/files/21872221>
2. Gary E. Phillips. (2015). Worldwide Equipment Guide Volume 1 Ground Forces Volume 2 Air and AD Volume 3 Naval Littoral. Headquarters Department of the Army. Ft.Leavenworth. <https://www.us.army.mil/suite/doc/25963538> <https://www.us.army.mil/suite/doc/25963539> <https://www.us.army.mil/suite/doc/25963540>
3. https://th.wikipedia.org/wiki/การรุกที่เคียฟ_พ.ศ.2565
4. <https://apnews.com/article/putin-moscow-strikes-united-states-government-russia>
5. <https://www.npr.org//how-russia-is-losing-and-winning-the-information-war-in-ukraine>
6. <https://www.raf.mi.th/th/OrgNews/Pages/B20220617.aspx>
7. Sarah Kreps. Drones: What Everyone Needs to Know, Oxford University Press, 2016. A Guide to Military Drones. dw.com, 30.06.2017

1. ชื่อ ยศ-สกุล : พันโท อรรถพร ประชานุกูล
2. เหล่ารับราชการ : ทหารราบ
3. ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 111
4. วันเดือนปีเกิด : 21 เม.ย. 2528
5. ประวัติการศึกษา : การศึกษาทางทหาร

- ปริญญาตรีสาขาเคมีประยุกต์ รร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- หลักสูตรนายทหารส่งกำลังบำรุง
- หลักสูตรชั้นนายร้อยเหล่าทหารราบ ศูนย์การทหารราบ จ.ประจวบคีรีขันธ์
- หลักสูตรชั้นนายพันเหล่าทหารราบ ศูนย์การทหารราบ จ.ประจวบคีรีขันธ์
- หลักสูตรเสนาธิการทหารบก รร.เสนาธิการทหารบก กรุงเทพฯ
- หลักสูตรเสนาธิการทหารรัสเซีย กรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

การศึกษาทางพลเรือน

- Bachelor of Public Administration Program in Public Administration
- Moscow State Institute of International Relations, MGIMO University, Moscow, Russia

6. ประวัติการรับราชการ :

- ผบ.มว.พล.ร.11 พัน.3 รอ.
- ผบ.ร้อย.อวบ.ร.11 พัน.3 รอ.
- ผบ.ร้อย.บก.ทก.1
- หน.ยศ.ทบ.
- ผบ.ร.111 พัน.2

7. ที่อยู่ปัจจุบัน : 111 หมู่ 9 ต.ท่าบุญมี อ.เกาะจันทร์ จ.ชลบุรี กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 111

